

Розробник:

Шашеро Антоніна Миколаївна, к.геогр.н., доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 8 від "22" березня 2018 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Топчів О.Г.
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету:

Протокол № 3 від "29" березня 2018 року

Голова НМК

(підпис)

Біланчин Я.М.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Сьогодні здоров'я людей - проблема державного масштабу і одним з найефективніших засобів його зміцнення є оздоровлення в санаторно-курортних умовах. Значимість санаторно-курортного лікування обумовлена тривалим за часом процесом передчасного старіння населення та високим рівнем захворюваності як серед дорослих так і серед підлітків та дітей. Сучасні курорти мають у своєму розпорядженні практично всі відомі у світі типи лікувальних мінеральних вод, лікувальних грязей та інших природних лікувальних ресурсів яких забезпечують існуючу потребу і перспективу розвитку курортних комплексів країн. Про ефективність санаторно-курортного лікування свідчить, наприклад те, що після доліковування в санаторії хворі в 3-4 рази частіше і в 1,5-2,5 рази швидше повертаються до продуктивної праці, а також в 2-4 рази знижується рівень працевтрат по хворобі. Наукові факти свідчать про те що при використанні різних природних лікувальних факторів за мінімум часу можливо за допомогою етапу санаторного доліковування істотно знизити рівень інвалідизації хворих на інфаркт міокарда, з порушеннями мозкового кровообігу; після операцій на серці, великих судинах, різко збільшується частка пацієнтів, які повернулися після важкої недуги до праці і активного життя. Також в умовах санаторію досягаються найкращі показники в реабілітації осіб, які постраждали внаслідок нещасних випадків на виробництві та профзахворювань, в оздоровленні часто хворюючих осіб, які проживають в екологічно несприятливих регіонах.

Збільшення темпів розвитку індустрії туризму а саме лікувально-оздоровчого туризму в світі, зростання обсягів і розширення географії туристських потоків, культурного обміну між країнами і цивілізаціями суттєво відображається на вимогах керівників вітчизняних туристичних підприємств до професійної компетентності своїх працівників в межах курортної справи.

Курортний бізнес - один з найприбутковіших секторів індустрії туризму, що є її структурним осердям. Для третини людства на початку XXI ст. нормою є принаймні раз у рік проводити відпустку чи вихідні на курорті. А так званий золотий мільярд населення планети з багатих постіндустріальних країн проводить дозвілля у фешенебельних курортних центрах не менше двох разів у рік, крім того, є регулярним споживачем рекреаційно-курортного продукту під час недільних рекреаційних циклів та туристичних поїздок з утилітарною, професійною, діловою чи іншою метою. Ринок курортно-рекреаційного туризму практично всеосяжний, тобто охоплює всі верстви, вікові, соціальні й етнічні групи населення. Адже потребу в оздоровчому відпочинку за умов зростання забрудненості довкілля, демографічного й техногенного навантаження відчуває кожна людина.

Навчальна програма дисципліни “**Курортна справа з основами курортології та реабілітології**” складена відповідно до освітньо-професійної/освітньо-наукової програми підготовки магістрів спеціальності 242 Туризм

 (назва рівня вищої освіти) (код і назва спеціальності)

Предметом вивчення навчальної дисципліни державні та регіональні програми з розвитку курортної справи, рекреаційної діяльності, курортної інфраструктури та роль людини в цієї діяльності, соціально-культурні, економічні, екологічні механізми організації цієї діяльності та її наслідки.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Змістовний модуль. Розвиток курортної справи. Теоретико-методологічні засади курортної справи. Особливості впливу природно-ресурсних факторів на розвиток курортної справи. Принципи організації курортної справи. Курорти та їх типологія. Основи кліматології та ландшафтної рекреації.
2. Змістовний модуль Курорти – провідний сегмент індустрії туризму. Географія курортів світу та України. Курортні ресурси України. Курортний комплекс України.
3. Змістовний модуль Природні фактори та їх вплив на лікування, оздоровлення, реабілітацію. Вплив погодно-метеорологічних факторів на здоров'я. Використання курортних умов та природних факторів оздоровлення.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів адекватних наукових уявлень та професійних знань у сфері історичного розвитку та сучасного стану санаторно-курортної справи в Україні та світі. Про принципи, механізми, засоби, форми, види, етапи адаптації функціональних систем організму людини до природно-кліматичних лікувальних факторів, надання знань з основ курортології щодо залучення рекреаційних ресурсів, використання природно-кліматичних і санаторно-рекреаційних ресурсів курортів.

Завдання

- вивчення теоретико-методологічних засад курортної справи;
- ознайомлення з принципами організації курортної справи;
- вивчення особливостей впливу природно-ресурсних факторів на розвиток курортної справи;
- сформувані у студентів низку загальних уявлень про курорти та їх типологію;
- характеристики рекреаційної сітки;
- методи санаторно-курортного лікування;
- географія курортів світу та України;
- питання раціонального використання та збереження курортних ресурсів.

- отримати знання про природно-лікувальні фактори, особливості та механізми їх впливу на організм людини;
- виокремити кліматотерапевтичні зони в навколишньому середовищі;
- ознайомити студентів із системою оздоровчих санаторно-курортних закладів;
- сприяти формуванню культури науково-організованого відпочинку через тісний взаємозв'язок рекреаційної географії, рекреаційної архітектури та містобудування, екології людини, курортології, економіки, соціології, психології, валеології сформуванню уявлення про сучасний стан розвитку курортології.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) Інтегральні компетентності: Здатність ставити та успішно вирішувати на достатньому професійному рівні науково-дослідницькі та практичні завдання, узагальнювати практику туризму і рекреації, прогнозувати напрями їх розвитку, розв'язувати професійні проблеми та практичні завдання у сфері туризму та рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, переконливо, обґрунтовано та доступно доносити науковий (навчальний) матеріал до слухачів.

б) загальних (ЗК): ЗК 2. Здатність до організації, планування, прогнозування рекреаційної результатів діяльності. ЗК 3. Уміння працювати в міжнародному та вітчизняному професійному середовищі. ЗК 6. Уміння розробляти проекти та управляти ними ЗК 7. Дух підприємництва, креативність, бажання досягти успіху і само реалізуватися;

б) фахових загальних (КФЗ): ФК 1. Здатність визначати основні наукові поняття та категорії методології туризму та рекреації (туризмології) і застосовувати їх у професійній діяльності. ФК 2. Здатність використовувати методи наукових досліджень у сфері туризму та рекреації. ФК 3. Здатність аналізувати геопросторову організацію туристичного процесу і проектувати її розвиток на засадах сталості. ФК 4. Розуміння завдань національної та регіональної туристичної політики та механізмів регулювання туристичної діяльності;

в) спеціальних фахових (КФС): ФК 20. Розуміння наукових основ і принципів діяльності підприємств, що здійснюють лікування, оздоровлення та реабілітацію; ФК 21. Здатність до організації курортної діяльності на засадах сталого розвитку.

(Вказуються компетентності, елементи яких формуються, відповідно до стандартів вищої освіти й освітньої програми та їх коди)

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- знати передові концепції, методи науково-дослідної та професійної діяльності на межі предметних областей туризму та рекреації;

- знати та розуміти і застосовувати на практиці теорії та методологію системи наук, які формують туризмологію;
- знати як розв'язувати науково-прикладні проблеми в сфері рекреації і туризму;
- знати основні цілющі властивості природних лікувальних факторів, механізми їх впливу на організм людини;
- знати види курортів та їх особливості;
- основні характеристики лікувальних чинників та особливості їх застосування;
- особливості лікувально-оздоровчих методик - кліматолікування, грязелікування, бальнеотерапії, фітотерапії та ін.

вміти:

- розуміти наукові основи та принципи діяльності підприємств, що здійснюють лікування, оздоровлення та реабілітацію
- розуміти принципи сталого розвитку і бути здатним організовувати курортну справу на всіх рівнях управління відповідно цим принципам-давати визначення основних понять курсу;
- виділяти та оцінювати основні групи курортних ресурсів;
- розуміти загальні закономірності впливу природних факторів на організм людини;
- пояснювати і основи використання фізичних факторів в санаторно-курортній практиці;
- аналізувати сучасний стан, напрями і перспективи розвитку санаторно-курортного лікування в глобальному, національному та регіональному масштабах;
- доводити необхідність раціонального використання природних курортних ресурсів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин, що становить 5 кредитів ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Розвиток курортної справи

Тема 1. Теоретико-методологічні засади курортної справи. Особливості впливу природно-ресурсних факторів на розвиток курортної справи.

Історія курортної справи. Поняття, предмет, мета, завдання, структура дисципліни. Курортологія як вид науково-практичної діяльності у складі курортної справи. Місце санаторно-курортного комплексу в сфері надання послуг населенню. Взаємозв'язок курортної справи з іншими видами діяльності. Роль курортів в зміцненні здоров'я людини. Вимоги до курортів. Основні типи курортів: кліматичні, бальнеологічні, грязелікувальні, перехідні. Рекреаційна мережа. Класифікація санаторно-курортних закладів в Україні: санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати, курортні клініки, курортні готелі. Критерії їх державної акредитації. Основні принципи

санаторно-курортного лікування. Санаторний режим та його особливості. Основи курортного лікування (кліматичні, бальнеологічні, фізіотерапевтичні й інші фактори). Медичний відбір пацієнтів (хворих) для санаторно-курортного лікування.

Тема 2. Принципи організації курортної справи. Курорти та їх типологія.

Організація санаторно-курортної справи. Класифікація курортів. Інноваційні типи курортів. Організація санаторно-курортного обслуговування. Принципи планування санаторно-курортної діяльності в Україні. Державне регулювання курортно-рекреаційної діяльності в Україні. Організація дієтичного харчування. Курортна система України. Перспективи розвитку санаторно-курортної справи. Роль курортів в зміцненні здоров'я людини. Вимоги до курортів. Основні типи курортів: кліматичні, бальнеологічні, грязелікувальні, перехідні. Рекреаційна мережа. Класифікація санаторно-курортних закладів в Україні: санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати, курортні клініки, курортні готелі. Критерії їх державної акредитації.

Тема 3. Основи кліматології та ландшафтної рекреалогії.

Поняття та задачі кліматотерапії. Кліматичні фактори. Типи клімату та погоди та їх вплив на організм людини. Медична характеристика клімату основних природних зон. Основні види кліматотерапії. Курортні ландшафти і їх використання для лікування та відпочинку.

Змістовий модуль 2. Курорти – провідний сегмент індустрії туризму.

Тема 4. Географія курортів світу та України.

Зародження і розвиток курортів в світі. Перші згадки про курорти. Історія курортів світу. Розвиток курортів в Україні. Роль природно-лікувальних факторів у розвитку курортів. Основні біометеорологічні фактори. Методи кліматотерапії. Роль фізкультурно-оздоровчих факторів. Географія курортів в Дальньому зарубіжжі: Центральна Європа, Південна Європа, Північна Європа; Америка; Близький Схід; Азія, Океанія й Африка. Курорти помірного поясу та субекваторіально-тропічні курорти. Курорти перехідного типу. Місце курортів України та Криму серед приморських кліматичних світових курортів. Основні методи лікування й оздоровлення, які застосовують на сучасних європейських курортах.

Тема 5. Курортні ресурси України

Зумовленість здоров'я громадян України географічним, кліматичним і біологічним середовищем. Сучасний стан навколишнього природного середовища України. Коротка характеристика екологічних умов Полісся, Придніпров'я, Донбасу, Поділля, Східної України, Прикарпаття, Карпат і Закарпаття, Причорномор'я, Криму, Чорного і Азовського морів. Медико-кліматична характеристика основних природних зон.

Тема 6. Курортний комплекс України

Роль курортів в зміцненні здоров'я людини. Вимоги до курортів. Основні типи курортів: кліматичні, бальнеологічні, грязелікувальні, перехідні.

Поняття «лікувально-оздоровча місцевість». Основні курорти України. Місце курортів України та Криму серед приморських кліматичних світових курортів. Основні методи лікування й оздоровлення, які застосовують на сучасних європейських курортах. Функціональна структура санаторно-курортних закладів. Кліматичні споруди: кліматопавільйони, аеросолярії, відкриті та закриті басейни, лікувальні пляжі. Типи пляжів. Обладнання пляжу та організація пляжного відпочинку. Обладнання кліматичних споруд в залежності від їх функціонального призначення. Устаткування кліматичних споруд. Умови праці масажиста та обладнання масажного кабінету. Служби та їх обладнання при кліматичних спорудах (медична, метеорологічна, воднорятувальна та ін.). Курортний комплекс України. Характеристика курортного комплексу України. Територіальна структура курортного комплексу України. Курортна система України. Функціональна структура рекреаційної системи Південного Криму. Рекреаційна система Карпатського регіону.

Змістовний модуль 3. Природні фактори та їх вплив на лікування, оздоровлення, реабілітацію.

Тема 7. Вплив погодно-метеорологічних факторів на здоров'я

Поняття про атмосферу. Склад повітря. Фізичні якості повітря: температура, вологість, рух, тиск, іонізація.. Нормативні вимоги до повітряного середовища. Акліматизація. Погода. Основні фактори, що обумовлюють її вплив на здоров'я, механізми дії погоди на організм людини. Методи оцінки та прогнозування дії погоди на самопочуття та працездатність людини. Фізіологічні та патофізіологічні аспекти термічних впливів и середовища на організм людини. Вплив сонячного випромінювання на організм людини. Адаптація людини до зміни погодно-кліматичних умов. Методи запобігання метеотропним реакціям.

Тема 8. Використання курортних умов та природних факторів оздоровлення

Гідротерапія. Дослідження фізіологічних ефектів прісної води Лікувальні мінеральні води при зовнішньому та внутрішньому застосуванні. Дослідження фізико-хімічних та фізіологічних властивостей лікувальних мінеральних вод. Теплолікування: пелоїдо-озокерито- та парафінолікування. Аеротерапія. Геліотерапія. Таласотерапія. Спелеотерапія. Галотерапія. Фітотерапія. Апітерапія Дослідження аерореспіраторного впливу ефірних масел на організм людини. Нетрадиційні методи санаторно-курортного лікування Дослідження впливу фізичних навантажень на організм людини.

3. Рекомендована література

Основна

1. Використання кліматичних факторів в комплексі санаторно-курортного лікування / за ред.. Л.І Фісенко. – К.: Купріянова, 2005. – 256 с.

2. Курортні ресурси України / За ред. М. В. Лободи. – К.: ТАМЕД, 1999. – 344 с.
3. Кушнірук Ю. С. Рекреація та курортологія: Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2012. – 146 с.
4. Медична реабілітація в санаторно-курортних закладах / За ред. Е.О.Колесника. – К.: Купріянова, 2004. – 304 с.
5. Некос А. Н., Багрова Л. О., Клименко М. О. Екологія людини: Підручник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 336 с.
6. Організація рекреаційних послуг: навч. посібник /В. В. Величко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 202 с.
7. Основи курортології: Посібник для студентів та лікарів / За ред. В.Лободи, Е.О.Колесника. – К.: Купріянова, 2003. – 512 с.
8. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.

Допоміжна література

1. Бальнеологічні курорти та мінеральні води країн Карпатського регіону. // Довідник 2000. - Ужгород, 2000. - 84 с.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О.О. Бейдик - К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. - 395 с.
3. Викова Л.М. Курорти Закарпаття / Л.М. Викова - К.: Здоров'я, 1985. - 80 с.
4. Гулич О.І. Екологічно збалансований розвиток курортно-оздоровчих територій: питання теорії і практики: Монографія. - Львів: ІРД НАН України, 2007. - 208 с.
5. Екологічні карти України
6. Екологічний атлас Харківської області
7. Костриця М.М. Сільський туризм: теорія, методологія, практика етноісторичний туристичний кластер «Древлянська земля»). - Житомир: ЖДТУ, 2006. - 196 с.
8. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева - К.: Альтерпрес, 2005. - 436 с.
9. Мальська М.П., Худо В.В. Туристичний бізнес: теорія та практика: Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 424 с.
10. Мармуль Л.О., Сарапіна О.А. Організаційно-економічний механізм функціонування туристично-рекреаційних підприємств. - К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – 182 с.
11. Рутинський М.Й., Зінько Ю.В. Сільський туризм / М.Й.Рутинський - К.: Знання, 2006. - 271 с.
12. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Туристичний комплекс Карпатського регіону України. - Чернівці: Книги - XXI, 2008. - 440 с.
13. Стафійчук В.І. Рекреалогія: Навч. посібник. - 2-ге вид. / В.І. Стафійчук. - К.: Альтерпрес, 2008. - 264 с.

14. Степанов. Е.Г. Основы курортологии: Учебное пособие (для студентов всех форм обучения по направлению подготовки 0504 – «Туризм»). - Харьков: ХНАГХ, 2006. – 326 с.
15. Сокол Т.Г. Основы туристичної діяльності. - К.: Грамота, 2006. - 264 с.
16. Федорченко В.К., Дьорова Т. А. Історія туризму в Україні. Навч. посібник. - К.: Вища школа, 2002. - 195 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://tourlib.net/lib.htm>
2. <http://www.zakon.gov.ua/>
3. <http://www.stat.lviv.ua>
4. <http://www.stat.gov.ua>
5. <http://www.tourism.gov.ua>
6. <http://www.karpaty.com.ua>
7. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14> Закон України «Про курорти» №2026-III від 05.10.2000р.
8. <http://www.medtour.info/aboutresorts/classification/balneo10/balneo10-> кліматотерапія
9. http://www.tour-info.ru/kyrort/kyrort_vid.html - класифікація курортів
10. <http://mozdocs.kiev.ua/index.php?nav=8> – медична документація санаторно-курортного лікування
11. <http://www.medkurort.com.ua/healingresorts.html> - курорти України

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Усний контроль у вигляді індивідуального та фронтального опитування. Письмовий контроль у вигляді модульних контрольних робіт, самостійних письмових робіт, поточного та підсумкового тестування. Поточне оцінювання, тестування, оцінка за індивідуальну науково-дослідну роботу, іспит.

5. Методи діагностики успішності навчання

Поточне оцінювання та самостійна робота		Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Аудиторна робота	ІНДЗ	30	150
36	114		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	дуже добре	
75-84	C	добре	
70-74	D	задовільно	
60-69	E	допустимо	
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним	не зараховано з обов'язковим

		вивченням дисципліни	повторним вивченням дисципліни
--	--	----------------------	--------------------------------

Примітки:

1. Програма навчальної дисципліни розробляється вищим навчальним закладом. Програма навчальної дисципліни визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь.

2. Програма навчальної дисципліни розробляється на основі освітньо-професійної/освітньо-наукової програми.

3. Форма призначена для складання робочої програми навчальної дисципліни.

4. Вищими навчальними закладами можуть вноситися зміни до форми та змістового наповнення «Програми навчальної дисципліни» залежно від специфіки та профілю вищого навчального закладу.

5. Формат бланка – А4 (210×297 мм).